

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 1 беті

ДӘРІС КЕШЕНІ

Пән атауы: «Балалар аурулары негіздері-2»

Пән коды: BAN4302-2

БББ атауы: 6B10101 «Жалпы медицина»

Оқу сағат/кредит көлемі: - 150сағ. (5кредит)

Оқу курсы мен семестрі: – 4 курс, VIII семестр

Дәріс көлемі: 15 сағ.

«Педиатрия-2» кафедрасы

Дәріс кешені

П/68-16

42 беттің 2 беті

Дәріс кешені «Балалар аурулары негіздері-2» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген және кафедра мәжілісінде талқыланды.

Хаттама № 11 « 28 » 06, 2024ж

Кафедра меңгерушісі, профессор

Бектенова Г.Е.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 3 беті

№1 дәріс

1.Тақырыбы:Гастроэзофагеальды рефлюкстік ауру (ГЭРА). Гастрит және гастродуоденит.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін гастроэзофагеальды рефлюкстік ауру (ГЭРА), гастрит және гастродуодениттің этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәрістер тезистері:

Гастроэзофагеальды рефлюкс ауруы – себебі баланың денесіне агрессивті әсер ететін факторлармен асқазаннан өңешке қышқыл құрамының құйылуы болып табылатын патология, науқастардың өмір сүру сапасын едәуір нашарлататын оның типтік белгілерінің де, сондай-ақ атипті клиникалық көріністердің де (бронхоастматикалық синдромдар, неврологиялық бұзылулар) болуы баланың денсаулығына ықтимал асқынулармен (рефлюкс-эзофагит, өңештің пептикалық құрылымы, эрозиялар мен қан кетулер, Барреттің өңеші) елеулі қауіп төндіреді., ал белгілі бір асқынуларда балалар өлімінің себептерінің бірі болып табылады.

Балаларда қолайлы Gerd клиникалық жіктелуі:

I. МЭТ айқындылық дәрежесі (эндоскопиялық зерттеу нәтижелері бойынша):

- * Эзофагит жоқ GER,
- * Эзофагиті бар МЭТ (I—IV дәрежелі),
- * Өңеш-асқазан өту аймағындағы моторлық бұзылулар дәрежесі (А, В, С),

II. МЭТ айқындылық дәрежесі (рентгенологиялық зерттеу нәтижелері бойынша):

- * МЭТ (I—IV дәрежелі),
- * МБЖЖ;

III. Клиникалық көріністердің айқындылық дәрежесі:

- * жеңіл,
- * орташа ауырлық дәрежесі,
- * ауыр;

IV. *Helicobacter pylori* (HP) инфекциясы:

- * HP (+),
- * HP (-);

V. Gerd-нің сыртқы көріністері:

- * бронхопульмональды,
- * оториноларингологиялық,
- * кардиологиялық,
- * стоматологиялық;

VI. Gerd асқынулары:

- * Барреттің өңеші,
- * өңештің қаттылығы,
- * постгеморрагиялық анемия

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 4 беті

Шағымдар:

- * регургитацияжәнекүсу;
- * дисфагияжәнедиспепсиялықбұзылулар;
- * салмақтыңжетіспеушілігі, физикалықдамудыңарттақалуы;
- түнгіжөтел;
- * тынысалу органдарыныңауруларыныңклиникалықкөріністері
(мерзімдіаспирациядантуындағанасқынулар).

Анамнез:

- * регургитация мен тамақтануарасындағыбайланыс;
- * емшексүтінетөзбеушіліктіңэпизодтықкөріністері;
- * орталықжүйкежүйесітарапынанілеспепатологиялар;
- * респираторлықаурулардыңболуы (мерзімдіаспирациядантуындағанасқынулар).

Физикалықтексерулер.

Жалпытексеру:

- * тамақтанукезіндеаландаушылық;
- * физикалықжәнемоторлықдамудыңарттақалуы;
- * гипотрофия.

Созылмалы

гастрит-

бұл диффузды немесе фокальды сипаттағы асқазанның шырышты қабығындағы қабыну процесі, оның атрофиясы мен қалпына келуінің бұзылуымен, асқазанның моторлық эвакуациялық және секреторлық функциясының бұзылуымен бірге жүреді.

Созылмалы гастродуоденит-асқазан мен он екі елі ішектің шырышты қабығын құрылымдық қайта құрумен және секреторлық және моторлық эвакуациялық бұзылулардың пайда болуымен созылмалы қайталанатын фокустық немесе диффуздық қабыну.

4. Иллюстрациялық материал:

33 слайдтық презентация

5. Әдебиеттер: негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том: учебник. - Алматы : Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 5 беті

науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с

4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил

5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүреқырғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014

6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.

4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.

5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.

6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.

7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен

балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. ,

<https://aknurpress.kz/login2012>

8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.

9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р.

Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. -

<http://rmebrk.kz/>

10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова

Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова

Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/ <https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда ГЭРА дамуына әкелетін факторлар мен себептер;

2. Әртүрлі жас тобындағы балалардағы гастродуодениттер. Анықтамасы. Этиологиясы және патогенезі. Жіктелуі. Клиникалық көрінісі. Диагностикасы және диф. диагностикасы. Емдеу ерекшеліктері. Профилактикасы.

3. Әртүрлі жас тобындағы балалардағы гастриттер: атрофиялық, атрофиялық аутоиммунды, атрофиялық мультифокальды; Анықтамасы. Этиологиясы және

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 6 беті

патогенезі. Жіктелуі. Клиникалық көрінісі. Диагностикасы және диф.диагностикасы. Емдеу ерекшеліктері. Профилактикасы.

4. Гастриттің ерекше формалары :химиялық, лимфоцитарлы,гранулематозды,эозинофильды.

5. Әртүрлі жас тобындағы балалардағы диспепсиялық синдромдар, анықтау және клиникалық көріністері;

6. ГЭРА,гастрит пен гастродуодениттың зертханалық зерттеулер нәтижелері;

7. Гастроэнтерологиядағы инструменталды зерттеу әдістері және олардың диагностикалық мәні.

№ 2.

1.Тақырыбы:Гепатобилиарлы жүйе аурулары.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін гепатобилиарлы жүйе ауруларының этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәріс тезистері:

Өт шығару жолдарының атрезиясы (биллиарлы атрезия) – өт шығару жолдарының облитерациясымен сипатталатын сирек ауру. Ауру бүйректен тыс, сондай-ақ бүйрек ішілік өт жолдарын зақымдайды, қайталама биллиарлық циррозға, бауыр жеткіліксіздігіне әкеледі және соңында науқасты өмірінің бірінші екі жылында емдеу болмағанда өт жолдары атрезиясы педиатрияда және балалар хирургиясында шамамен 1 жағдайда 20000-30000 босануда кездеседі, шамамен балалардағы ішкі мүшелердің барлық зақымдануларының 8% құрайды.

Өт жолдары атрезиясының жіктемесі:

Обструкцияның орналасқан жері:

- I тип — Жалпы өт жолы
- IIa тип — Бауыр жолы
- IIb тип — Жалпы өт жолы және бауыр жолдары
- III тип — Бауыр ішілік жолдар

M. Kasai бойынша жіктеме

· Өт жолдары атрезиясының корригирленетін типі: жалпы өт жолының өткізгішсіздігі, жалпы бауыр жолының өткізгішсіздігі.

· Өт жолдарының корригирленбейтін типі: бауыр қақпасындағы жолдар, фиброзды тінмен толық ауыстырылған, фиброзды тығыз тінмен бауыр аузындағы бауыр жолдарын ауыстыру, фиброзды тін жолдарының бауыр аузында болмауы.

Диагностикалық өлшемшарттар

Шағымдар бала туғаннан бастап тері жабындарының сарғаюы, ахоликалық (түссіз) дәрет және қарқынды («сыралы») түс.

Анамнез: Өт жолдары атрезиясы бар балалар әдетте уақытылы қалыпты антропометриялық көрсеткіштермен туылады. Оларда өмірлерінің 3-4 тәуліктерінде

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 7 беті

сары ауру дамиды, алайда нәрестелердің транзиторлық гипербилирубинемиясынан айырмашылығы сары ауру өт жолдары атрезиясында ұзақ сақталады және біртіндеп артады, баланың тері жабындарына қызыл қоңыр түс немесе жасыл реңк береді. Әдетте өт жолдары атрезиясы баланың өмірінің бірінші күндері байқалмайды және нәресте «созылған физиологиялық сары ауру» диагнозымен перзентханадан шығарылады. Түссіз нәжістің 10 күн бойы сақталуы өт жолдары атрезиясын көрсетеді.

Физикалық қарап-зерттеу:

Жалпы тексеру:

- тері жабындарын тексеру;

Пальпаторлық: қабырға доғасынан төмен көкбауыр және бауыр мөлшерлерін анықтау (гепатомегалия, тері жабындарының сары түске өзгеруі).

Зертханалық зерттеулер:

- **жалпы қан анализі** – лейкоцитоз, нейтрофилез, жоғары ЭТЖ, анемия және тромбоцитопения мүмкін;
- **биохимиялық қан анализі** – бірінші күннен бастап нәрестенің бауырдың биохимиялық маркерлерінің деңгейлері, бәрінен бұрын артады (алдымен тікелей емес билирубин есебінен, соңыра – тікелей фракцияның басым түсуі есебінен), сілтілік фосфатаза, гамма-глутамил-трансфераза;
- **коагулограмма** – ПТИ төмендеуі, ІБТУ төмендеуі, фибриноген төмендеуі мүмкін;
- **копрограмма** – бала нәжісінде стеркобилин болмайды;
- **ИФА** құрсақшілік инфекцияға – 70-80% жағдайлар цитомегаловирусты инфекцияда кездеседі.

4.Иллюстрациялық материал:

30 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер: негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүреқырғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014

ONTÜSTIK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 8 беті

6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] :оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларыныңпропедевтикасы мен балалардажіікездесетінаурулар.Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. , <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др.Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 11.Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 12.Заболеваниядетейраннеговозраста.Учебноепособие.2016/<https://aknurpress.kz/login>

6.Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда өт шығару жүйесінің патологиясы дамуына әкелетін факторлар мен себептер;
2. Өт шығару жүйесінің патологиясының клиникалық көрінісі;
3. Балалардағы холецистит және оның асқынуы;
4. Өт шығару жолдарының дискенизиясының классификациясы;
5. Әртүрлі жас тобындағы балаларда өт жолдарының атризиясы. Анықтамасы және клиникалық көрінісі;
6. Холецистит кезінде зертханалық зерттеулер нәтижесінің өзгеруі;
7. Өт шығару жүйесінің ауруларын анықтау үшін инструменталды зерттеулер және олардың диагностикалық маңызы.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 9 беті

№ 3.

1.Тақырыбы:Бейспецификалық жаралық колит. Балалардағы Крон ауруы.

Мальабсорбциясиндромы.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін ішектің инфекциянды-аллергиялық қабыну ауруларының этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәрістер тезистері:

Жаралы колит – тоқ ішектің созылмалы қабынып зақымдануы, тік ішектің проксимальды бағытына үздіксіз таралады.

Крон ауруы – асқазан-ішек жолының әр түрлі бөлімдерін, асқазан қабырғаларының барлық қабаттарын үздіксіз (сегментті) зақымдайтын, ерекшеліксіз бастапқы-созылмалы, гранулемалы қабынуы. Трансмуральды қабынудың салдары болып жыланкөздер мен ірің пайда болуы табылады.

Клиникалық жіктелуі

Жаралы колит:

Қабыну үдерісінің ұзақтығы бойынша:

- проктит,
- сол жақты колит (проктосигмоидит, көкбауырдың майысуына дейін);
- жаппай колит (таралған колит немесе ретроградты илеиті бар немесе жоқ панколит);

Өту сипаты бойынша:

- қайталанатын (жиі, сирек);
- үздіксіз

Шабуыл ауырлығы бойынша:

- жеңіл,
- орташа,
- ауыр)

Стероидты терапия есебі бойынша:

- стероидты-резистенттілік – 7-14 күн ішінде ГКС-тің жетімді мөлшерін тамыр ішіне немесе пероральды енгізуіне қарамастан аурудың белсенділігін сақтау;
- стероидты тәуелділік – кортикостероидті терапия көрінісінде клиникалық ремиссияға қол жеткізу және мөлшерді азайтқанда немесе оларды толық тоқтатқан соң 3 ай ішінде, сондай-ақ егер стероидтер терапиясын 14-16 апта ішінде тоқтату мүмкін болмаған жағдайларда симптомдардың жаңаруы.

Крон ауруы

КА клиникалық белсенділікті бағалау үшін КА белсенділігінің индексі пайдаланылады (Pediatrics Crohn's Disease Activity Index (PCDAI), Бест индексі).

Есептеу кезінде тек клиникалық критерийлер ескеріледі (эндоскопиялық емес).

Баллдың ең жоғарғы саны - 600 (2-кесте). PCDAI<150 баллы КА ремиссиясы ретінде

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 10 беті

бағаланады, индекс >150 балл - төменгі (150-200 балл), әлсіз (200-450) және жоғары белсенділік (450 баллдан жоғары) бөлу арқылы белсенді ауру ретінде[2].

КА және ЖК диагностикалық өлшемдері:

Шағымдар мен анамнез: Крон ауруы:

- диарея
- оң жақ мықын тұстағы аурулар
- перианалды асқынулар (парапроктит, жарылулар, аноректальды терең жаралар)
- қалтырау
- ішектен тыс көріністер (Бехтерев ауруы, артрит, терінің бұзылуы)
- ішкі терең жаралар
- дене салмағын жоғалту
- Жара тәрізді колит:
- тікішекте қан кету;
- жиі дәретке отыру;
- үлкен дәретке тұрақты шақырулар;
- дәрет көбінесе түнгі уақытта;
- іштің ауруы негізінен сол жақ мықын тұсында;
- тенезмалар.

Физикальды тексеру:

- дене салмағының жетіспеушілігі;
- улану белгілері;
- полигиподәрумен белгілері,
- ішті басып көру кезінде ауру негізінен оң жақ және сол жақ мықын тұстарында.
- жара түріндегі колиттің педиатриялық белсенділік индексі (PUCAI).

4.Иллюстрационды материал:

30 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 11 беті

науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с

4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил

5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрек-канықарғаның және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014

6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық-емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.

4. Балалар аурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.

5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.

6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.

7. Балалар ауруларының пропедевтикасы мен

балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. ,

<https://aknurpress.kz/login2012>

8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.

9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р.

Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. -

<http://rmebrk.kz/>

10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова

Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова

Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/ <https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда ішек аурулары дамуына әкелетін факторлар мен себептері;

2. Әртүрлі жас тобындағы балалардағы диспепсиялық, мальабсорбция синдромдарының клиникалық көрінісі, әртүрлі жас тобында өту ерекшеліктері;

3. Бейспецификалық жаралы колиті бар науқастарды қарап шығу әдісі;

4. Крон ауруы бар науқастарды қарап шығу әдісі;

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 12 беті

5. БЖК негізгі белгілері. Крон ауруының негізгі белгілері.
6. Іш өту түрлері, диагностикалық маңызы;
7. Балалардағы ішек аурулары инструменталды зерттеу әдістері және олардың диагностикалық мәні.
8. Балалардағы Крон ауруының зертханалық зерттеу әдістері және олардың диагностикалық мәні.

№ 4

1.Тақырыбы:Ювенилді ревматоидты артрит.

2.Максаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін зәр шығару жүйесінің инфекциянды-қабынулы ауруларының этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәріс тезистері:

Ювенилді ревматоидты артрит – бұл, көбінесе эрозивті-деструктивті полиартрит түрі бойынша буындардың перифериялық (синовиалды) үдемелі зақымдануымен және бірқатар науқастарда буынның сыртқы айқын көріністерімен үйлесетін клиникалық тұрғыдан көрінетін дәнекер тіннің жүйелік ауруы.

Клиникалық-анатомиялық сипаттамасы:

1. Көбінесе буындық түрі (көзді зақымдаумен немесе зақымдаусыз): моноартрит, олигоартрит (2-3 буын), полиартрит.
2. Буындық-висцералды түрі: шектелген висцериттермен (ретикулды эндотелиалды жүйе, жүрек, қан тамырлар, бүйрек, өкпе, сірлі қабықтар, тері, көздің зақымдалулары, ішкі ағзалардың амилоидозы), Стилл синдромы, аллергосептикалық синдром (Висслер-Фанкони).
3. Ревматоидты артрит төмендегілермен үйлесуде:

- ревматизммен;
- дәнекер тіннің диффузиялық ауруларымен.

Клиникалық-иммунологиялық сипаттама:

- серопозитивті (ревматоидты фактор – оң) ;
- серонегативті (ревматоидты фактор – теріс).

Ауру ағымы:

- тез үдейтін;
- жайлапүдейтін;
- үдеуібайқалмайтын.

Процесс белсенділігініңсатысы:

- белсенділіктің I II, III сатысы;
- ремиссия (оңалу).

Артриттіңрентгенологиялықсатысы:

- I - буынжанындағы остеопороз, буынқуысындажалқықболуыныңбелгілері, периартикулярлытіндердіңтығыздануы, зақымдалғанбуындардың эпифиз өсуін

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 13 беті

жылдамдату;

- II - солзгерістер, буынсаңылауыныңтарылуы, сүйектікжалкызууралар;
- III - таралған остеопороз, сүйектік-айқын, сүйектік-шеміршекті деструкция (құрылымсыздану), буынныңшығуы, буынныңтаюы, сүйектіңөсуініңбұзылыстары;
- IV - өзгерістер 1-2 сатыларғажәнеанкилозғатән.

Науқастыңфункциялыққабілеті:

I - өзіне -өзіқызметкөрсетуқабілетісақталған;

II - тірек-қимылаппаратыныңжағдайыменөзіне-өзіқызметкөрсетуқабілетіжойылған:

- сақталған;
- жартылайжойылған;
- толықжойылған.

III - көзнемесеішкіағзаларжағдайыменөзіне-өзіқызметкөрсетуқабілетібұзылған.

Диагностика критерийлері

Физикалықтексеру:

- 3 жәнеодан да көпайғасозылған артрит;
- 3 айданжәнеодан да кейініреқақыттапайдаболғанекіншібуынныңартриті;
- ұсақбуынныңзақымдалусимметриялығы;
- контрактура;
- тендосиновитнемесе бурсит;
- бұлшықеттіңсемуі (атрофия);
- таңертеңгілікқозғалаалмаушылық;
- көздіңревматоидтызақымдалуы;
- ревматоидтытүйіндер;
- буынқуысындағыжалқық.

Лабораторлықзерттеулер:

- оңревматоидты фактор;
- синовиалдықабықбиопсиясыныңоңкөрсеткіштері;
- классикалық ЮРА кезіндегіжалпыоңбелгілер саны - 8, ЮРА анықталған - 4 белгі, болжамдыЮРА - 3 белгі.

Инструменталдықзерттеулер

Рентгенологиялықбелгілер:

- остеопороз, эпифиздіңсүйектікқұрылымныңұсақкистозды (жылауық) қайтақұрылуы;
- буындықсаңылаулардыңтарылуы, сүйектікэрозиялар, буындар анкилозы;
- сүйекөсуініңбұзылуы;
- омыртқаныңмойынбөлімініңзақымдалуы.

4.Иллюстрациялық материал:

33 слайдтықпрезентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 14 беті

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрек-кырығағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Гепше. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А., <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>
11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>
12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/ <https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда ЮРА дамуына әкелетін факторлар мен себептер;
2. ЮРА бар науқастарды қарап шығу әдісі;

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 15 беті

3. ЮРА негізгі белгілері.
4. Гематурия түрлері, диагностикалық мағызы;
5. Балалардағы ЮРА инструменталды зерттеу әдістері және олардың диагностикалық мәні.

№ 5

1.Тақырыбы:Жүйелік қызыл жегі. Жүйелік склеродермия. Ювенилді дерматомиозит.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін дәнекер тіні ауруларының этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау. Балалардағы нефротикалық синдромның ерекшелігі.

3.Дәріс тезистері:

Жүйелі қызыл жегі (ЕАВ) – әртүрлі мүшелердің тіндерінде иммундық қабынудың дамуымен жасуша ядроларының антигендеріне органоспецификалық антиденелердің түзілуін анықтайтын, иммундық реттеудің генетикалық негізделген бұзылуына негізделген, белгісіз этиологиядағы жүйелі аутоиммундық ауру.

SLE – бұл айқын клиникалық полиморфизммен, созылмалы прогрессивті курспен және емделмеген жағдайда қолайсыз болжаммен сипатталатын дәнекер тінінің жүйелік аурулары тобындағы ең ауыр аурулардың бірі .

Клиникалық жіктеу:

В. А. Насонованың классификациясына сәйкес (1972,1986) олар ағымның сипатын, белсенділік дәрежесін және органдар мен жүйелердің зақымдануының клиникалық және морфологиялық сипаттамасын анықтайды.

Белсенділік дәрежесі :

- * өте жоғары белсенділік-IV (20 балл және одан жоғары);
- * жоғары белсенділік-III (11-19 балл);
- * орташа белсенділік-II (6-10 балл);
- * ең төменгі белсенділік-I (1-5 балл);
- * белсенділіктің болмауы-0 балл.

Клиникалық көріністері:

- * Эритема;
- * Дискоидты ошақтар;
- * Фотосенсибилизация;
- * Шырышты қабықтың зақымдануы;
- * Эрозиялық емес артрит;
- * Серозит;
- * Бүйректің зақымдануы;

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 16 беті

- * Жүйке жүйесінің зақымдануы;
- * Гематологиялық бұзылулар;
- * Иммунологиялық бұзылулар;
- * Оң антинуклеарлы антиденелер.

Лупус дағдарыстары:

- * Моно-ағзалар: бүйрек, церебральды, гемолитикалық, жүрек, өкпе, іш қуысы;
- * Көп ағзалы: бүйрек-абдоминальді, бүйрек-кардиальді, цереброкардиальді.

4.Иллюстрациялық материал:

35 слайдтықпрезентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағыжүреқырғағыныңжәнеоткізгіштігініңбұзылысы: оқуәдістемелікқұрал.- Эверо,2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
- 3.Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
- 4.Балалараурулары [Электронный ресурс] :оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 17 беті

5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752 с.
7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А., <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>
11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>
12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/<https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда дәнекер тіннің жедел және созылмалы ауруларының дамуына алып келетін негізгі факторлар мен себептер;
2. Әртүрлі жас тобындағы балаларда дәнекер тіннің жедел және созылмалы ауруларының клиникалық көрінісі;
3. Жүйелік қызыл жегі бар науқастарды қарап тексеру әдісі;
4. Әртүрлі жас тобындағы балаларда жүйелік склеродермия менювенилді дерматомиозит дамуына алып келетін негізгі факторлар мен себептер;
5. Әртүрлі жас тобындағы балаларда жүйелік қызыл жегінің клиникалық көрінісі;
6. Дәнекер тіні аурулары бар науқастарды қарап тексеру әдісі;
7. Әртүрлі жас тобындағы балаларда жүйелік склеродермия анықтауда, диагностикалауда зертханалық зерттеу әдістері;
8. Әртүрлі жас тобындағы балаларда жүйелік қызыл жегіні анықтауда, диагностикалауда инструменталды зерттеу әдістері;
9. Әртүрлі жас тобындағы балаларда ювенилді дерматомиозит анықтауда, диагностикалауда инструменталды зерттеу әдістері;

№6

1. Тақырыбы: Жүйелік васкулиттер.

2. Мақсаты: әртүрлі жас топтарында кездесетін жедел және созылмалы бүйрек жеткіліксіздігінің этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау. Балаларда жедел және созылмалы бүйрек жеткіліксіздігін анықтау әдістерін білу.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 18 беті

3.Дәріс тезистері:

Геморрагиялық васкулит (синонимдер: *анафилактикалық пурпур, капилляротоксикоз, Шенлейн – Генох ауруы, ревматоидты пурпур*) – кейде ісіну сүйемелдеуімен тән бөртпе, буын синдромы: шағын тамырларының, артериолалардың, шағын қылтамырлар мен нейтрофилдер мен эритроциттердің ұялы инфильтрациясы бар ісінулер жалпылама қабынудаған туындаған жүйелі ауру, оның клиникалық көріністері жиі белгілері диапазонында бір мезгілде жедел пайда болып табылады, жиілігі түрлі дәрежеде құрсақ синдромы және бүйрек аурулары.

Жіктеме:

I. Патогенетикалық нысандары:

Генох-Шенлейна **базалық нысаны**:

- Плазмадағы иммундық кешендердің деңгейінің айтарлықтай артуы жоқ;
- Плазмадағы иммундық кешендердің деңгейінің айтарлықтай өсуі.

Некротикалық нысаны:

- Криоглобулинемия және (немесе) моноклонды парапотеинемия түрлері:
- суық есекжем және ісінуі бар;
- суық есекжем және ісінуі жоқ.
- лимфома, лимфгранулематоз, көптеген миелома, лейкомия және басқа да ісіктің екіншілік түрлері, сондай-ақ жүйелі аурулар.

Аралас нұсқасы.

II. Клиникалық нысандары (синдромы):

Тері және тері-буындық:

- қарапайым;
- некротикалық;
- суық есекжем және ісінуі бар.

Абдоминалды және абдоминалды-терілік:

- басқа органдардың зақымдалуыменен.

Бүйректік және тері-бүйректік (оның ішінде нефротикалық синдромы бар).

Аралас нысандары.

III. Өту нұсқалары:

- кенеттен, жедел, созылмалы;
- рецидивирлеуші, созылмалы персистирлеуші асқынулармен (жиі, сирек).

IV. Белсенділік дәрежелері:

- төмен;
- орташа;
- жоғары;
- өте жоғары.

V. Асқынулар:

- ішектік өтімсіздігі, перфорация, перитонит, панкреатит;
- тромбоцитопениялы ДВС синдромы, ПДФ артуы, антитромбин III, ақуыз және фибринолиз жүйесі компоненттерінің деңгейін төменуі;
- постгеморрагиялық анемия;
- ми бұзылыстары, соның ішінде органдар, тромбоз және инфаркт, неврит.

Диагностикалық өлшемшарттар

Шағымдар және анамнез:

Геморрагиялық васкулит жедел, төмен, жиі жоғары ден қызуымен, кейде қалыпты

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 19 беті

температурамен басталады.

Клиникалық көрінісі бір немесе бірнеше синдромдармен сипатталуы мүмкін тері, буын, абдоминалды, бүйректік), бұл қарапайым және аралас түріндегі аурудың бөлінуіне байланысты.

Тері синдромы (пурпур) барлық науқастарда кездеседі. Жиі ауруы басында, кейде артынан абдоминальды немесе басқа тән синдромы бар теріде бет, аяқ-қол, көбінесе төменгі, ягодицах, айналасында ірі буындардың пайда симметриялық майда дақты немесе дақты-папулезді геморрагиялық бөртпелер. Бөртпенің қарқындылығы әр түрлі: бірлік элементтерден көпке дейін, кейде ангионеврологиялық ісіктермен ұштастады. Бөртпелер толқын тәріздес, рецидивті сипатқа ие. Көптеген геморрагиялық васкулит әдеттегі тері бөртпелері - майда дақты, симметриялы орналасқан элементтері, басқанда жойылып бара жатқан ұқсас көгерендерден басталады. Теріде бөртпелер адамның денесінің, алақандарында және кейде сирек табандарында болады. Бөртпелерді кетіру кезінде пигментация қалады, сол жерде оның жиі рецидивті қабыршақтану пайда болады.

Буын синдромы - геморрагиялық васкулиттың екінші ең көп таралған симптомы. Бірлескен бүліну дәрежесі артралгийден бастап қайтымды артрит дейін өзгереді. Ол негізінен ірі буындарға, әсіресе тізе мен тобыққа әсер етеді. Бірнеше күннен бірнеше сағат болатын буын ауруы, пішінін ісіну және өзгертуі пайда болады. Тұрақты деформация өз функцияларын бұзбайды.

Ішек қабырғасында ісіну және қан құйылулар туындаған абдоминальды синдромы, ісігі, балалардың шамамен 70% кездеседі. Науқастар көп азап және жалғыз немесе емдеу бастап алғашқы 2-3 күн болып табылады емес, диспепсиялық бұзылулар жүрмейді, жұмсақ іштің ауыруынан шағымданған мүмкін. жиі күшті ауырсынуы табиғатта пароксизмалды, бірақ, дәл оқшаулау бар және бірнеше күн жалғастыруда емес, шаншу түріне кенеттен пайда болады. Жүрек айнуы, құсу, тұрақсыз нәжіс, ішек және асқазан қан эпизодтар болуы мүмкін. Ауырсыну сипатын рецидивирлеуші аурудың басталуына іш синдромы болуы, геморрагиялық васкулит ауырсыну аурудың көрінісі және оның асқынулары (инвагинациясы, ішек перфорациясы) ретінде пайда болуы мүмкін, науқастың педиатр және хирург бірлескен бақылауды талап етеді.

Бүйректік синдромы аз таралған (40-60%) болып табылады және көп жағдайда бірінші пайда болмайды. Гематурия түрлі дәрежеде көрінеді, жиі - гломерулонефрит дамуында (Генох-Шенлейна нефрит), негізінен гематруялық, бірақ нефротикалық түрі болуы мүмкін (гематурия). Геморрагиялық васкулит жетекші симптомы - орташа гематурия, әдетте орташа протеинурия (кемінде 1 г / күн). Осы ауру жіті басталуымен ешқандай болжалды мәні жоқ макрогематурия орын алуы мүмкін. Рецидивтердің бірі немесе геморрагиялық васкулит жедел көріністері жоғалғаннан кейін - гломерулонефрит жиі кем дегенде, аурудың алғашқы жылында қосылады.

4.Иллюстрационды материал:

28 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том: учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 20 беті

7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.

8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с

2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З.

Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил

3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с

4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил

5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрекейрғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014

6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.

4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.

5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.

6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752 с.

7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А., <https://aknurpress.kz/login2012>

8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.

9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>

10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>

12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/ <https://aknurpress.kz/login>

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 21 беті

6.Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балалардағы жүйелі васкулиттердің клиникалық көрінісі, әртүрлі жас тобында өту ерекшеліктері;
2. Жүйелі васкулиті бар науқастарды қарап шығу әдісі;
3. Жүйелі васкулиттердің негізгі белгілері.
4. Гематурия түрлері, диагностикалық мағызы;
5. Балалардағы жүйелі васкулиттердің зертханалық зерттеу әдістері және олардың диагностикалық мәні.

№7

1. Тақырыбы: Анемиялар.

2.Мақсаты: әртүрлі жас топтарында кездесетін анемиялардың этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәріс тезистері:

Темір тапшылығы анемиясы-темір тапшылығы, микроциттік, гипохромдық, норморегенераторлық анемиямен қатар жүретін, темір тапшылығы кезінде пайда болатын, клиникалық көріністері сидеропендік және анемиялық синдромдардың үйлесімі болып табылатын тапшы анемия тобынан пайда болған ауру.

Жіктелуі:

- * I дәреже (жеңіл) – Нв деңгейі 110-90 г / л;
- * II дәреже (орташа) – Нв деңгейі 90-70 г / л;
- * III дәреже (ауыр) - НВ деңгейі 70 г/л-ден кем

Диагностикалық критерийлер

Шағымдар мен анамнез:

Анемияға келесі белгілер тән:

- * тәбеттің төмендеуі;
- * тиннитус;
- * көз алдында шыбын-шіркей;
- * физикалық жаттығуларға нашар төзімділік;
- * әлсіздік, летаргия, бас айналу, тітіркену;
- талу;
- * енгіту;
- * өнімділіктің төмендеуі;
- * танымдық функцияның төмендеуі;
- * өмір сапасының төмендеуі;

Физикалық тексеру

Тта клиникалық көріністері екі синдромның жиынтығын білдіреді: сидеропендік және анемиялық.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 22 беті

Сидеропендік синдромға келесі белгілер тән:

- * терінің өзгеруі: құрғақтық, "сүт қосылған кофе" түсті кішкентай пигментті дақтардың пайда болуы, терінің бозаруы;
  - * шырышты қабықтардың өзгеруі: ауыздың бұрышындағы "қоңыздар", глоссит, атрофиялық гастрит және эзофагит; көрінетін шырышты қабаттар;
  - * АІЖ тарапынан диспептикалық құбылыстар;
  - * шаштың өзгеруі-ұшты бифуркациялау, сынғыштық және ұя салатын алопецияға дейін жоғалту;
  - * тырнақтардың өзгеруі-бас бармақтардың тырнақтарының көлденең сызылуы (ауыр жағдайларда және аяқтарда), сынғыштық, пластиналарға қабыршақтану;
  - * иіс сезудің өзгеруі-науқастың лактың, ацетон бояуының, автомобиль шығаратын газдардың, концентрацияланған иістердің өткір иістеріне тәуелділігі;
  - * дәмнің өзгеруі-науқастың сазға, борға, шикі етке, қамырға, тұшпараға және т. б. тәуелділігі;
  - * бұзау бұлшықеттеріндегі ауырсыну, гипотензияға бейімділік түрінде бұлшықет тонусының өзгеруі, зәр шығаруды ұстамаудың дамуымен қуық бұлшықеттерінің гипотензиясы;
  - * жүрек шекараларының кеңеюі, жүрек дыбыстарының дыбысталуы, тахикардия, жүректің жоғарғы жағындағы систолалық шу.
  - * Жоғарыда аталғандардың 4 және одан да көп симптомдарының болуы жасырын темір тапшылығы (ЛДЖ) және тта үшін патогенді деп саналады
- Зертханалық зерттеулер:

Тта зертханалық диагностикасының 3 мүмкіндігі бар:

- *"Қол" әдісімен орындалған ОАК - НВ концентрациясының төмендеуі (110 г/л-ден кем), эритроциттер санының аздап төмендеуі (3,8 x 10¹²/л-ден кем), оп төмендеуі (0,85-тен кем), ЭЖЖ ұлғаюы (10-12 мм/сағ-тан астам), ретикулоциттердің қалыпты құрамы (10-20%). Қосымша дәрігер-лаборант сипаттайды анизоцитоз және пойкилоцитоз эритроциттер. Тта-микроцитарлық, гипохромды, норморегенераторлық анемия.
- * Қан жасушаларының Автоматты талдауышында орындалған ОАК – эритроциттің орташа көлемі – MCV (80 фл – дан кем), эритроциттегі Нб орташа құрамы – ХНО (26 пг-дан кем), эритроциттегі НВ орташа концентрациясы-ХФК (320 г/л-ден кем) төмендейді, эритроциттердің анизоцитоз дәрежесі-RDW (14% - дан астам) артады.
- * Қанның биохимиялық талдауы-Сарысу темір концентрациясының төмендеуі (12,5 мкмоль/л-ден кем), Сарысудың жалпы темір байланыс қабілетінің жоғарылауы (69 мкмоль/л-ден астам), трансферриннің темірмен қанықтыру коэффициентінің төмендеуі (17% - дан кем), Сарысу ферритинінің төмендеуі (30 нг/мл-ден кем). Соңғы жылдары темір тапшылығы жағдайында (2,9 мкг/мл-ден астам) көбейетін еритін трансферриндік рецепторларды (рТФР) анықтау мүмкіндігі пайда болды.

4.Иллюстрациялық материал:

33 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 23 беті

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүреқырғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А., <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 24 беті

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>

11. Дәрігермамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері.

Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>

12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/<https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әр түрлі жастағы балалардағы анемияның дамуына әкелетін факторлар мен себептер.
2. Жаңа туған нәрестелердің физиологиялық анемиясы. Этиологиясы, патогенезі. Клиника, негізгі зертханалық көрсеткіштер.
3. Балалардағы темір тапшылығы анемиясы. Этиологиясы, патогенезі. Клиника, негізгі зертханалық көрсеткіштер.
4. Балалардағы гемолитикалық анемия, жіктелуі. Этиологиясы, патогенезі. Клиника, негізгі зертханалық көрсеткіштер.
5. Балалардағы талассемия. Этиологиясы, патогенезі. Клиника, негізгі зертханалық көрсеткіштер.
6. Басқа жетіспеушілік анемия. Этиологиясы, патогенезі. Клиника, негізгі зертханалық көрсеткіштер.
7. Гемодинамиканың себептері, ерекшеліктері, өтемақы және декомпенсация механизмдері. Клиникалық белгілері, олардың патогенезі.
8. Диагностиканың қосымша әдістерінің мәні – зертханалық, аспаптық (ЭКГ, ФКГ, ЭхоКГ, рентгенологиялық).

№8

1. Тақырыбы: Гемобластоздар.

2. Мақсаты: әртүрлі жас топтарында кездесетін гемобластоздардың этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3. Дәріс тезистері:

Гемобластоздар – қан түзу тінінің аурулары.

Оларды екі топқа бөлінеді: Лейкоздар – ісікбірінші ретті сүйекмиы клеткаларын зақымдайтын гемобластоздар;

Гематосаркомалар – ісікбірінші ретті сүйек миынан тыс орналасқан қан түзу клеткаларын зақымдайтын гематобластоздар.

Этиологиясы

- Радиациялық фактор
- Химиялық фактор
- Тұқым қуатын хромосомалық кемістіктер.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 25 беті

- Зат алмасу бұзылыстары
- Вирустық фактор.

Гемобластоздардың екі тобына да ортақ белгілер – алғашқы аналық клеткалардың туыстығы мен олардың бір-біріне ауыса алатыны. Мысалы, лейкоздар өзінің белгілі

бір даму сатысында сүйектен тыс ісікретінде өсіп-өрбиді (лейкоздың саркоматизациясы), ал гематосаркоманың диссеминациясы сүйек миын зақымдауы мүмкін (гематосаркомалардың лейкокемиясы).

Жедел лейкоздар

Жедел лейкоздар — ісік субстраты бласт клеткалар болатын қан түзу жүйесінің ісік аурулары. Жедел лейкоздар гемобластоздардың ең ауыр және жиі түрі.

Гемобластоздардың 1/3 осы лейкоздардың үлесіне тиеді. Жедел лейкоздар кез келген шақта дами береді, бірақ 3-4 және 60-69 жас аралықтарында жиілеу дамиды. Әйелдерге қарағанда, еркектер көбірек ауырады. Ертеректе бұл ауру 1-4 айда өлімге соқтыратын. Бұл кездегі емнің жетістіктері жедел миелолейкоздың 20-40%, жедел лимфолейкоздың 50% толық ремиссияға әкеліп, науқастардың өмірін созуға мүмкіндік береді. Жедел лейкоздарда гемопоэздік жасушалардың ісіктік трансформациясы бастапқы ізашар бласттық жасушалардың деңгейінде. Бласттық жасушалар бұл ауруда дамып жетілмейді, дамуы жетілген жасушаларға айналмайды.

Этиологиясы

- Генетикалық бейімділік хромосомдық (ауытқулар)
- Вирустық инфекция, иммунды жүйені тежейді.
- Иондаушы радиация
- Дәрілер алкил қоспалары, лимфалан, ломустин химиотерапияда қолданылатын кейбір заттар, миелоидтық дисплазияны немесе миелоидтық лейкозды
- Кейбір токсиндер мен химиялық қоспалар (бензол және органикалық қоспалар)

Вирустардың рөлі

- Лейкоздарды көбіне РНК-лы онковирустар, сирегірек герпес-вирустарға жататын ДНК – лы онковирустар шақырады.
- РНК-лы онковирустар құстардың, тышқандардың, ірі қара малдың, маймылдардың және басқа да жануарлардың лейкозын тудырады. Вирустар несеп, нәжіс, мұрынның, жұтқыншақтың бөліністері, анадан ұрпағына берілуі мүмкін. Экспериментте лейкоз науқас жануардың жасушасыз сүзіндісін сау жануарға енгізу арқылы алынады.
- Адам лейкозының вируспен туындайтыны Тжасушалы лейкозда (HTLV-I түрлі РНК-лы вирус) дәлелденген. Вирустың қан құйғанда, жыныстық қатынас арқылы берілуі мүмкін деп есептеледі.
- Иондаушы радиацияның лейкоз дамуындағы рөлі тәжірибеде дәлелденген. Рентген сәулесімен қауырт та, созылмалы да сәулелену егеуқұйрықтар мен тышқандарда лейкоз дамытады. Хиросима мен Нагасаки тұрғындары, рентгенологтар

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 26 беті

мен радиологтар арасында қауырт және соқылмалы миелолейкозбен ауырушылық артқандығы анықталды. Өспелерді емдеу мақсатында Рентгеннің иттрий, радийдің үлкен мөлшерін қабылдаған науқастарда лейкоз дамуының жиілегендігі туралы мәліметтер бар.

- Химиялық канцерогендер адамдардың бензолды, органикалық еріткіштерді кәсіптік қолдануларында қауырт лейкоз дамытуы мүмкін. Өспемен ауырып емдік мақсатта циклофосфан, хлорбутин, метотриксат, миалосан сияқты цитостатиктер қабылдаған науқастарда лейкоздың жиілегендігі анықталды. Лейкозды дамытуға қабілетті дәрілерге бутадион, левомецетиндер де жатады. Эксперименте лейкоз химиялық канцерогендерді (диметилантрацен, метилхолантрен), сонымен бірге триптофан, тирозин, индол өнімдерін енгізу арқылы алынды.

Лейкозға тұқым қуалаушылық бейімділік бар. Жанұялық лейкозбен ауырған жағдайлар белгілі. Лейкоздың дамуына хромосомалардың кенеттен ажырауы және олардың ажырамауымен сипатталатын аурулар (Даун ауруы, Фанкони анемиясы, Клайнфельтер, Тернер синдромдары) әкеледі. Лейкоздың кейбір түрлерінде, олардың тектік маркері болып табылатын арнайыланған хромосомдық мутациялар анықталған. Созылмалы миелолейкозда «Филадельфиялық» хромосома (22 және 9 жұп хромосомалар арасындағы транслокация) анықталған. Лейкоздың кейбір түрлерінде хромосоманың зақымданған жері мен онкогеннің орналасқан орны сәйкес келгендігі анықталған.

Жедел лейкоздар екі топқа бөлінеді

Жедел лимфобласттық лейкоз (ЖЛЛ)

Жедел лимфобласттық емес (миелогендік) лейкоз (ЖМЛ).

Жедел лейкоздардың кездесу жиілігі

Жедел миелобласттық лейкоз

Жедел миеломонобласттық лейкоз

Жедел монобласттық лейкоз

Жедел промиелоцитарлық лейкоз

Жедел эритромиелоз

Жедел дифференцияланбағанлейкоз

Жедел лейкоздың даму барысында бірнеше сатысы

- I.Бастапқы саты,көбіне ретроспективті түрде бағаланады.

- II.Кең тараған сатысы – аурудың айқын клиникалық және гематологиялық белгілер болады:

- - Бірінші атака.
- -Ремиссия (толық және толық емес)
- - Аурудың рецидиві
- - Екінші рецидив

- III.Терминальдық сатыцитостатикалық ем тиімді емес,қалыпты қан түзілу ауыр

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 27 беті

тежелген, жаралы-некрозды процестердің болуы.

Жедел лейкоздардың клиникалық көріністері

Гиперпластикалық синдром-ісіктік процестің сүйек миында және сүйек миынан тыс тарауынан болатын: талақтың, бауырдың, лимфа түйіндерінің, бадамша бездердің ұлғаюы. терінің, ми қабықтарының, бүйректің, миокардың, өкпенің ісіктік процеспен зақымдануы.

- Анемиялық синдром.
- Геморрагиялық (терінің, кілегей қабықтардың бетіндегі петехиялық, дақты қанталаулар, әртүрлі ағзалардан қан кету - мұрыннан, жатырдан, ас қорыту жолынан, бүйректен)
- Жаралы-некроздық - бадамша бездерінің, ауыз қуысының, өңештің, ішектің некроздық жаралары.
- Интоксикациялық-қызба, жүдеу, әлсіздік.

4. Иллюстрационды материал:

32 слайдтық презентация

5. Әдебиет: негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы : Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрекейрағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 28 беті

2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларыныңпропедевтикасы мен балалардажікездесетінаурулар.Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. , <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др.Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 11.Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 12.Заболеваниядетейраннеговозраста.Учебноепособие.2016/<https://aknurpress.kz/login>

6.Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Өртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздардың дамуына алып келетін негізгі факторлар мен себептер;
3. Гемобластозыбар наукастарды қарап тексеру әдісі;
- 4.Гемобластоздардың негізгі нозологиялық формалары:миокардиттер, миокардиопатиялар, дистрофиялар, миокардиосклероз. Миокард зақымдалуының негізгі симптомдары: жүрек ритмінің бұзылысы, жүрек жеткіліксіздігі, тромбозмболиялық асқынулар.
5. Гемобластоздардың этиологиясын,патогенезін білу, клиникалық көрінісінажыратуды үйрену және емдеу әдістерінтүсіндіру.
6. Өртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздарды анықтау, диагностикалауда зертханалық зерттеу әдістері;
7. Өртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздарды инструменталды (ЭКГ, ФКГ, ЭхоКГ, рентгенологиялық) зерттеу әдістері;

№ 9

1.Тақырыбы:Геморрагиялық диатездер және геморрагиялық аурулар.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 29 беті

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін балалардағы геморрагиялық диатездер және геморрагиялық аурулар этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәріс тезистері:

Гемостаз жүйесінде гемофилия - тұқым қуалайтын ауру. Қан ұюының төмендеуі немесе бұзылуы синтездік факторы VIII немесе IX .

Жіктемесі (проф. Якунина Л.Н "Гемофилия у детей (клиника , диагностика, лечение", М, 2003, стр .6):

- гемофилияның өте ауыр түрі ондағы белсенді фактор түрі VII / IX 0,99% тен аспайды;
- ауыр түрі –VIII/ IX 1-2,99% активті түрі;
- ауырлығы орташа –IX / IX белсенді түрі 3-4% құрайды;
- жеңілі 5-12%;
- стертас 13-50%.

Диагностика критерилері:

- Ауыру кезінде қан және қан ағатын мүшелері бар адамдардан бұрыннан қан ағатын туыстары бар екені тураллы өтініш және сыртартқы жиыстыру;
- Эххимоз, гемартроз бар, қан және қан ағатын мүшелері бар адамдарды көзбен көру арқылы зерттеу;
- Қан аздық дәрежесі туралы анықтауда жалпы қан анализі;
- Тізе буынының рентгенографиясы;
- Буын терленуінде – буынды УДЗ;
- Қан ағу жұмсақ тканнан қан ағу көлемін, жұмсақ тканды ультрадыбыстық зерттеу;
- Құрсақтағы, қан ағушылықтың барлығы – іш перденің артқы кеңістігі және кіші жамбас астауын көлемді етіп түсіру;
- Іш перденің артқы кеңістігіндегі қан ағушылығы, бүйректің ультрадыбыстық зерттелуі (УДЗ);
- Іш перденің артқы кеңістігінің қанағушылығы бар екені туралы – уролог дәрігер қабылдауы (көру, кеңес беру);
- Қанның тіс шұңқырынан сығылып шығуы туралы – дәрігер стоматолог қабылдауы (көру кеңес беру);
- Бел мықын еттеріндегі қан ағуы туралы дәрігер хирург қабылдауы (көру, кеңес беру);
- Гермартрозда буындарға қан құйылу дәрежесін анықтау ортопед дәрігер қабылдауы (көру, кеңес беру). Пішін жоғалтқан остеоартроз (буын сүйектерінің дерті), буынның ішкі сынығы барлығы туралы айту;
- Зәр шығару жүйесінің аурулығы – қуықты ультрадыбыспен зерттеу;
- Бүйректегі қан ағуы – жоқ, зәрдің жалпы анализі;
- СЭС талабы – нәжістегі ішек құрт жұмыртқаларын зерттеу;
- Вирустықгепатитті табу – австралиялықантигендіккезерттеу;
- СПИД- ке диагностика - қандағы СПИД - те зерттеу;
- Гепатит диагностикасы – билирубиндіанықтау;
- Гепатит диагностикасы АЛТ пен АСТ – ныанықтау;
- Гепатит диагностикасы – hbsag . anti HBS , anti HB Cor , anti HCV (ИФА) антигендердіанықтау;

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 30 беті

- Жабыққанағудиагностикасы – нәжістенжабыққанағуынзерттеу;
- Неврологиялықбұзылуда невропатолог консультациясы;
- Неврологиялықаурудыңжөктігіна –электроэнцефалография;

Шағымдар мен анамнез:

Қанжәнеқантүзушіағзалардыңауруыкезінде, мынандайклиникалықдеректердіңерекшеліктерібайқалады:

- Туыстарындағықанағушылығыныңбарлығы, әсіресеанасыжағындағылардан;
- Геморрагиялық синдром түріндетуғаннанкейінгіасқынулар (анасынанқанағу, кіндігіненқанағу, нәрестедегікефалогематома);
- Қанқұйылудың (қанағудың) алғашқысымы.
- Қанағуболғандабұрынжылдамкиілігуіболдыма? (тісінжүлуда).

Айқындалуы :

1. Гемофилия жөніндетұқымқуалаушылықауырғандықтыңболуы.
2. Антигемофильдіпрепараттарбұрынемделудежүргізіледі ме, жүргізілсеқандайол тимдіболдыма; аллергиялық реакция білінді ме.
3. Гемартроздықбұрынғықанқұйылуыанықталса, оныңқарқындылығы, қанқұйылу қандайжағдайдаболды, қарқындылықауыр синдромы қазіргіуақыттақандай.

Физикалықтексеру

Қанжәнеқанағумүшелерініңауруынкөзалдындазерттеу: Теріжамылғысыжүйелітүрдеқаралады . Әсіресекеңіл - гематома , гемартроз т.б. ауруларынабөлінеді, бұлгемофилияныңсипаты. Гемартроздықсипат , буынкөлемінің ұлғаюысалыстырмалы симметрия, ондағықозғалыстардыңшектелуі.

Қанжәнеқанағумүшелерінқолұшыментексеру: Зақымданғанбуындардыңжұмсақ ткандіқолұшыментексеру гемартроз және гематома кезіндежүргізеді (тығыздық беті, аурулықбарма, жоқпа, тығыздығынемесебұлшықеттіңширығының, жергілікті гипертермиясы) гемартроздатығыз, аурушаң, көпшілікжағдайдажергілікті гипертермия буынтұсындаширығуыменбағаланады. Гематомадакөлемі, тығыздығы, мүше мен ткань төңірегіқысылуыменбағаланады.

Инструменталдықтексеру:

- Буындаррентгенографиясы гемартроз кезіндебуынсүйектерструктурасының органикалықөзгерістерін, буындардағысұйықтың бар жоғынанықтаумақсатында жүргізіледі;
- Ауруды гематома кезіндеІшкіперденіңартқыкеңістігінжәнеқұрғаққуысымен белмықынды ультра дыбыстарментексеру, ішкіперденіңартқыкеңістігінкөлемін орналасуын, соныменқатарқұрсаққуысы мен белмықынныңқысылыпқалмауы мақсатындажүргізіледі.

Мамандарконсультациясыүшінкөрсеткіштер:

- Барлықаурулардаклиникалықкөрінісүшінжүргізіледі. Гематома кезінде іш перденің артқықуысын, ішкіқарындағықанағушылықты - хирург дәрігерге;
- Буынішіліксынықтардыкүтіктенуде, буынқозғалысынбұзылуыгемартрозбенілесіп жүрсе - дәрігерортопедке;

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 31 беті

- Бас немесе жұлында қан құйылу белгілері болса - дәрігер невропатологқа;
- Ауызсілекей қуысының қанағуы болса дәрігер стоматологқа;
- Гематурия кезінде зәр шығару жүйесі ауруына күтіктенсе – дәрігер урологқа қаратады.

Негізгі және қосымша профилактикалық шаралар тізімі:

- ҚЖА;
- Қанның биохимиялық анализі;
- ЗЖА;
- Копрограмма;
- Буын рентгенограммасы;
- Ішперде қуысы кеңістігінің және құрсақ қуысы, бел мықын ультра дыбыспен зерттеу.

4. Иллюстрациялық материал:

33 слайдтық презентация

5. Әдебиеттер: негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалар аурулары. Т. 1: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А. Балалар аурулары. Т. 2: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалар аурулары. Т. 3: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалар аурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы : Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүреқырғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 32 беті

- 4.Балалараурулары [Электронный ресурс] :оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
- 5.Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (Обайт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752 с.
7. Балаларауруларыныңпропедевтикасы мен балалардажіікездесетінаурулар.Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. , <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др.Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 11.Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 12.Заболеваниядетейраннеговозраста.Учебноепособие.2016/<https://aknurpress.kz/login>

6.Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздардың дамуына алып келетін негізгі факторлар мен себептер;
3. Гемобластозыбар науқастарды қарап тексеру әдісі;
4. Гемобластоздардың негізгі нозологиялық формалары: Жедел лимфобласттық лейкоз (ЖЛЛ); Жедел лимфобласттық емес (миелогендік) лейкоз (ЖМЛ).
5. Гемобластоздардың этиологиясын,патогенезін білу, клиникалық көрінісінажыратуды үйрену және емдеу әдістерінтүсіндіру.
6. Әртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздарды анықтау, диагностикалауда зертханалық зерттеу әдістері;
7. Әртүрлі жас тобындағы балаларда гемобластоздарды инструменталды (ЭКГ, ФКГ, ЭхоКГ, рентгенологиялық) зерттеу әдістері;

№ 10

1.Тақырыбы:Гипо- және гипертиреоз

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін гипо- және гипертиреоз ауруларыныңэтиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау.

3.Дәріс тезистері:

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 33 беті

Гипотиреоз – барлық метаболикалық үрдістердің баяулауымен сипатталатын териодты гормондардың жетіспеушілігімен негізделген клиникалық синдром.

Балаларда кездесетін гипотиреоздың клиникалық жіктеуі:

Себептері	Жиілігі (% жанатуылған нәрестесаны)
Алғашқы гипотиреоз: 1. Қалқанша безінің дисгенезиясы; Агения (атиреоз); Гипогенезия (гипоплазия); Дистопия. 2. Дисгормоногенез: ТТГ рецепторының дефектісі; Йода тасымалдауының дефектісі; Пероксидаздың жүйесінің дефектісі; Тиреоглобулин синтезінің дефектісі.	85-90; 1:4000 5-10; 1:30 000-1:50 000
Орталық гипотиреоз (екіншілік, үшіншілік): 1. Гипофизарлы гормондардың жетіспеушілігін үйлесуі; 2. ТТГ шектелген жетіспеушілігі.	
Тиреодты гормондарға перифериялық резистенттілік	Білгісіз
Транзиторлық гипотиреоз	Белгісіз

Балаларда қалқанша безі ауруының жиі кездесетін түрі – туа біткен гипотиреоз (ТБГ), оның негізінде барлық ағзалар және жүйелердің дамуы тоқтатын тиреодты гормондарының толық немесе жеке жетіспеушілігі жатыр.

ТБГ – гипоталамды-гипофиздың жүйесінің немесе қалқанша безінің морфофункционалдық дүмбілездігімен немесе жатыр ішінде олардың зақымдалуымен негізделген аурулардың гетерогенді тобы.

Ауырлық дәрежесі бойынша алғашқы гипотиреоздың жіктелуі:

Ауырлық дәрежесі	Зертханалық өзгерістер	Клиникалық белгілері
Субклиникалық	ТТГ – жоғары, ер. Т4 – қалыпты немесе төмендеген	Белгілерсіз, өту немесе өзінетән емес белгілердің көрінуі
Манифестті	ТТГ – жоғары, ер Т4 – төмендеген	Гипотиреозға сипатты белгілер кездеседі
Күрделенген (ауыр)	ТТГ – жоғары, ер Т4 – төмендеген	Гипотиреоздың нақты клиникалық белгілері. Ауыр асқынулар бар:

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 34 беті

	«полисерозит», жүрекжетіспеушілігі, кретинизм, микседематозды кома жәнет.б.

Диагностикалық критерийлер:

Төменде берілген клиникалық симптоматика алғашқы туа біткен гипотериозы бар балалар үшін сипатты екенін атап кету қажет.

Туа біткен, сонымен қатар жүрепайда болған Екіншілік гипотеризда ауру клиникасы айырықша, осындай күйде бірінші сатыға ОЖЖ зақымдалу белгілері шығады. Оны анықтау үшін тиреодты гормоналды профилдің зерттеулері жетекші маңыздылыққа ие.

Шағымдар және анамнез:

Жаңатуған нәресте:

- демалуының бұзылуы;
- цианоз;
- сары ауру;
- нашаремуі;
- қарлығып жылауы;
- кіндік жарығы.

Балалар және жасөспірімдер:

- өсуінің баяулауы;
- үлгерімінің төмендеуі;
- жыныстық дамуының бұзылуы;
- іштің қатуы;
- ұйықышылдық;
- тонғақтық;
- терінің құрғақтылығы;
- шаша және тырнағының нашарөсуі.

4. Иллюстрациялық материал:

35 слайдтық презентация

5. Әдебиеттер: негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық - Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы : Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы : Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 35 беті

3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрекейрғағының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы : Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларының пропедевтикасы мен балаларда жиі кездесетін аурулар. Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А., <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>
11. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>
12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/ <https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда гипо- және гипертиреозға алып келетін факторлар мен себептер.
2. Балаларда гипотиреоз. Туа біткен гипотиреоз Әртүрлі жас тобындағы балалардағы ерекшеліктері.
3. Балаларда гипертиреоз, клиникалық көрінісі. Әртүрлі жастағы балаларда аурудың өту ерекшеліктері.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 36 беті

4. Эндемиялық зоб, аутоиммунды тиреоидит, жемсау. Әртүрлі жастағы балаларда аурудың өту ерекшеліктері.
5. Гипо- және гипертиреоздардың дифференциальды диагностикасы.
6. Балаларда гипо- және гипертиреоздардың инструменталды және функционалды зерттеу әдістері.

№ 11

1.Тақырыбы:Қант диабеті. Балалар мен жасөспірімдердегі семіздік.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін қант диабетінің этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды диагностикасын жасау. Балалар мен жасөспірімдердегі семіздіканықтау әдістерін білу.

3.Дәріс тезистері:

Семіздік-тұқым қуалайтын немесе алынған аурулар мен патологиялық жағдайлардың гетерогенді тобы, олардың жалпы және жетекші симптомы-бұл тері астындағы май тінінде және басқа мүшелер мен тіндерде нейрогормональды және метаболикалық бұзылуларға байланысты немесе асқынған және әртүрлі органдар мен жүйелердің функционалды күйінің өзгеруімен бірге жүретін тамақ пен энергия шығыны арасындағы энергия теңгерімсіздігі.

Семіздіктің жіктелуі

Этиологиясы бойынша:

- * қарапайым (Конституциялық-экзогендік, идиопатиялық);
- * гипоталамикалық;
- * нейроэндокринді аурулардағы семіздік (гиперкортицизм, гипотиреоз және т. б.);
- * ятрогенді семіздік (глюкокортикоидтарды, антидепрессанттарды және басқа препараттарды ұзақ уақыт қабылдаудан туындаған);
- * моногенді семіздік;
- * синдромдық семіздік.

Асқинулар мен коморбидтік жағдайлардың болуы бойынша:

- * көмірсулар алмасуының бұзылуы: глюкозаға төзімділіктің бұзылуы (НТГ), аш қарынға гликемияның бұзылуы (НГН), инсулинге төзімділік (ИР);
- * алкогольсіз майлы бауыр ауруы
- * дислипидемия;
- * артериялық гипертензия (АГ);
- * 2 типті қант диабеті (қант диабеті 2);
- * кешіктірілген жыныстық даму;
- * жедел жыныстық даму;
- * гинекомастия;
- * гиперандрогения синдромы;
- * апноэ синдромы;
- * тірек-қимыл жүйесінің бұзылуы;
- * өт тас ауруы.

Семіздік дәрежесі бойынша:

- * SDS BMI 2.0 — 2.5-I дәрежесі;
- * SDS BMI 2.6-3.0-II дәрежесі;
- * SDS BMI 3.1-3.9-III дәрежесі;
- * SDS BMI $\geq 4,0$ -морбид.

Диагностикалық критерийлер

Шағымдар мен анамнез

Шағымдар:

- * бас ауруы, күндізгі ұйқышылдық және Қарнак, ұйқы апноз;
- * іштің ауыруы;
- * тізе және білек буындарының ауыруы;
- * қыздардағы етеккір бұзылулары және/немесе гирсутизм;

Анамнез:

Баланың артық дене салмағының себебін анықтау үшін ата-анасымен әңгімелесу қажет:

- * берілген баланың жүктілік барысы, оның туу кезіндегі антропометриялық деректері, өмірінің бірінші жылындағы тамақтандырудың сипаты және келесі жылдардағы тамақтану ерекшеліктері, физикалық белсенділік деңгейі, өткен аурулар;
- * семіздікке, дислипидемияға, СД2 гипертонияға және басқа жүрек-тамыр ауруларына отбасылық бейімділіктің болуы;
- * диета мен жаттығу режимін ұстанудың алдыңғы тәжірибесі;
- * дәрі-дәрмектерді қолдану (оның ішінде глюкокортикоидтар, психотроптық және т. б.);
- * жаман әдеттер – темекі шегу, алкоголь;
- * отбасының әлеуметтік мәртебесі (ата-анасының білімі, зорлық-зомбылық жағдайлары, толық емес отбасы);
- * ұйқының сипаты: ұзақтығы, апноз;
- * психоәлеуметтік тарих: депрессия, өзін-өзі бағалаудың төмендігі, мазасыздық және жалғыздық.

Физикалық тексеру:

- * BMI және/немесе SDS BMI есептеуімен биіктігі мен салмағы;
- * өлшеу қабырға доғасының төменгі шеті мен мықын сүйегінің жотасы арасындағы сызық бойынша бел шеңбері;
- * өсу және салмақ қисықтарын құрастыру
- * формула бойынша болжамды өсуді есептеу:
қыздар: $((\text{ананың бойы} + \text{әкенің бойы})/2 - 6,5)$, см;
ұлдар: $((\text{ананың бойы} + \text{әкенің бойы})/2 + 6,5)$, см;
- * Таннер бойынша жыныстық даму сатысын бағалау;
- * қан қысымын өлшеу;
- * гипоталамус-гипофиз аймағының патологиясын анықтауға бағытталған неврологиялық тексеру;
- * мүмкін acanthosis nigricans, стрияны анықтау.

Зертханалық зерттеулер:

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 38 беті

Биохимиялық қан анализі:

- * аш қарынға глюкозаны зерттеу
- * көрсетілімдер бойынша баланың 1 кг салмағына 1,75 г құрғақ зат есебінен, бірақ 75 г аспайтын глюкоза жүктемесі бар ауызша глюкозотолерантты тест.

ОГТТ ықтимал нәтижелері (веноздық қан плазмасы бойынша):

- нормогликемия: аш қарынға глюкоза $< 6,1$ ммоль / л, жүктемеден кейін 2 сағаттан кейін $< 7,8$ ммоль/л;
- НГН: аш қарынға глюкоза $\geq 6,1$ ммоль/л, бірақ $< 7,0$ ммоль / л, жүктемеден кейін 2 сағаттан кейін $< 7,8$ ммоль / л;
- НТГ: аш қарынға глюкоза $< 7,0$ ммоль/л, 2 сағаттан кейін $\geq 7,8$ ммоль/л, бірақ $< 11,1$ ммоль / л.
- СД: аш қарынға глюкоза деңгейі $\geq 7,0$ ммоль/л, 2 сағаттан кейін $\geq 11,1$ ммоль/л .

- * Жалпы холестерин, HDL, LDL, триглицеридтердің деңгейін зерттеу

4.Иллюстрациялық материал:

35 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева , Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағы жүрек-каны ағынының және өткізгіштігінің бұзылысы: оқу әдістемелік құрал. - Эверо, 2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 39 беті

2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] : оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
4. Балалараурулары [Электронный ресурс] : оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
5. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларыныңпропедевтикасы мен балалардажікездесетінаурулар.Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. , <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.
9. Кильдиярова, Р.Р. и др.Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 11.Дәрігермамандығынакіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А.,2017/<https://aknurpress.kz/login>
- 12.Заболеваниядетейраннеговозраста.Учебноепособие.2016/<https://aknurpress.kz/login>

6.Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Балалардағы 1 типті қант диабеті, этиологиясы, клиникалық көрінісі,әр түрлі жас тобындағы балаларда аурудың ағымы, негізгі лабораторлы-инструменталды көріністері;
2. Балалардағы 2 типті қант диабеті, этиологиясы, клиникалық көрінісі,әр түрлі жас тобындағы балаларда аурудың ағымы,негізгі лабораторлы-инструменталды көріністері;
3. Балаларда көмірсу алмасу алмасу бұзылыстары;
4. Балалардағы гипо- және гипергликемиялық жағдайлар;
5. Балалардағы және жасөспірімдердегі семіздік;
6. Балаларда қант диабетінің негізгі асқынулары;
- 7.Балаларда қант диабетінің инструменталды және функционалды зерттеу әдістері.

№ 12

1.Тақырыбы:Ерте жастағы балалардағы дефициттік жағдайлар. Дистрофиялар, мешел және мешел тәрізді жағдайлар. Гиповитаминоздар.

2.Мақсаты:әртүрлі жас топтарында кездесетін дефициттік жағдайлардың этиологиясын, патогенезін, диагностикасын (сұрастыру, физикалды қарап тексеру, пальпация, перкуссия, аускультация; параклиникалық зерттеу нәтижелері), клиникалық формаларын және клиникалық көрінісін ұғу, зертханалық-инструменталды зерттеу әдістерін білу, басқа аурулармен дифференциальды

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 40 беті

диагностикасын жасау. Балаларда дистрофиялар, мешел және мешел тәрізді жағдайлар, гиповитаминоздарды анықтау әдістерін білу.

3. Дәріс тезистері:

Акуыз-энергия жеткіліксіздігі – баланың жеткіліксіз тамақтануы, ол дене салмағының артуының тоқтап қалуымен немесе баяулауымен, тері астындағы базаның біртіндеп төмендеуімен, дене пропорцияларының бұзылуымен, тамақтану, метаболизм функцияларымен, нақты, спецификалық емес қорғаныс күштерінің әлсіреуімен және дененің астенизациясымен, басқа аурулардың дамуына бейімділігімен сипатталады, физикалық және нейропсихикалық дамудың кешігуі.

Клиникалық жіктеу:

Пайда болу уақыты бойынша:

- * пренатальды;
- * постнатальные.

Этиологиясы бойынша:

- * алименттік;
- * инфекциялық;
- * режим, диета ақауларына байланысты;
- * пренатальды зақымдайтын факторларға байланысты;
- * тұқым қуалайтын патологияға және дамудың туа біткен ауытқуларына байланысты.

Ауырлық дәрежесі бойынша:

- * I дәрежелі БЭН - дене салмағының тапшылығы 11-20%;
- * II дәрежелі БЭН-дене салмағының тапшылығы 21-30%;
- * III дәрежелі БЭН-дене салмағының тапшылығы " 30%.

Кезеңдер бойынша:

- * бастапқы;
- * прогрессия;
- * тұрақтандыру;
- * реконвалесценция.

Нысан бойынша:

- * жедел-дене салмағының басым жоғалуы және өсуі бойынша тиісті дене салмағына қатысты оның жетіспеушілігі көрінеді;
- * созылмалы-дене салмағының жетіспеушілігімен ғана емес, сонымен қатар өсудің айтарлықтай кідірісімен де көрінеді.

Банктердің кейбір арнайы нұсқалары:

- * квашиоркор, алименттік маразм, маразматикалық квашиоркор;
- * егде жастағы балаларда тамақтанудың жеткіліксіздігі;
- * микроэлементтердің болмауы (мыс, мырыш, селен).

Диагноз қоюдың диагностикалық критерийлері:

Шағымдар мен анамнез:

Шағымдар: тамақтанудың жетіспеушілігінің белгілеріне әкелетін патологияға байланысты: салмақ пен өсудің нашар өсуі, тәбеттің нашарлығы, тамақтанудан бас тарту, құсу, жүрек айну, тамақтану кезінде тұншығу, елтігу, нәжіс, іш қату, үлкен көлемдегі нәжіс, іштің ауыруы, ісіну, құрысулар, жөтел, елтігу, ұзаққа созылған қызба, мазасыздық, құрғақ тері, шаштың түсуі, тырнақтың деформациясы, әлсіздік.

Анамнез: балада Вен белгілеріне әкелетін ауру анықталады.

4. Иллюстрациялық материал:

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		
Дәріс кешені		П/68-16 42 беттің 41 беті

35 слайдтық презентация

5.Әдебиеттер:негізгі және қосымша

Негізгі әдебиеттер:

1. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 1: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
2. Исаева, Л. А.Балалараурулары. Т. 2: оқулық - Алматы :Эверо, 2015
3. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 3: оқулық Алматы : Эверо, 2015
4. Исаева, Л. А. Балалараурулары. Т. 4: оқулық - Алматы : Эверо, 2015.
5. Исаева, Л. А. Детские болезни. 1 том] : учебник. - Алматы :Эверо, 2015.
6. Исаева, Л. А. Детские болезни. 2 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015.
7. Исаева, Л. А. Детские болезни. 3 том : учебник - Алматы : Эверо, 2015.
8. Исаева, Л. А. Детские болезни. 4 том: учебник - Алматы :Эверо, 2015

Қосымша әдебиеттер:

1. Руководство участкового педиатра М. : ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 528 с
2. Мюллер, З. Неотложная помощь у детей [Текст] : справочник: пер. с нем. / З. Мюллер, М. Тёнс ; под ред. Л. С. Намазовой-Барановой, Т. В. Куличенко. - М. : Медпресс-информ, 2014. - 304 с. : ил
3. Махатова, В. К. Иммунопрофилактика у детей [Текст] : учебное пособие / В. К. Махатова ; М-во здравоохранения РК; Респ. центр иннов. технол. мед. образования и науки; ЮКГФА. - ; Утв. и разрешено к печати решением рабочей комиссии учеб.-методич. об-ния медвузов РК. - Шымкент : ТОО "Кітап", 2013. - 108 с
4. Цыбулькин, Э. К. Неотложная педиатрия. Алгоритмы диагностики и лечения [Текст] : монография / Э. К. Цыбулькин. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2012. - 160 с. : ил
5. Давлетгильдеева З.Г. Балалардағыжүреқырғағыныңжәнеоткізгіштігініңбұзылысы: оқуәдістемелікқұрал.- Эверо,2014
6. Рахимова, К. В. Первичное звено здравоохранения: принципы диспансеризации детей : рук. для педиатров. - 2-е изд. - Алматы :Эверо, 2013.

Электронды басылымдар:

1. Лиссойер, Т. Детские болезни [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. Лиссойер, Г. Клэйден ; пер. с англ. Н. А. Геппе. - Электрон. текстовые дан. 329Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2017. - эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / қаз. тіліне ауд. Т. С. Шонтасова ; ред. А. С. Калмыкова. - Электрон. текстовые дан. (40,5Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 752 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
- 3.Дадамбаев, Е. Т. Амбулаторлық- емханалық педиатрия [Электронный ресурс] :оқулық / Электрон. текстовые дан. (1.85Гб). - Алматы : Эпиграф, 2016.
- 4.Балалараурулары [Электронный ресурс] :оқулық / ред. бас. А. А. Баранов. - Электрон. текстовые дан. (233Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 1024 б. с.
- 5.Запруднов, А. М. Детские болезни. Т.1 [Электронный ресурс] : учебник / А - 2-е изд. - Электрон. текстовые дан. (108Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с.
6. Запруднов, А. М. Детские болезни. Т. 2 [Электронный ресурс] : учебник - 2-е изд., перераб. и доп. - Электрон. текстовые дан. (0байт). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 752с.
7. Балаларауруларыныңпропедевтикасы мен балалардажіікездесетінаурулар.Баймұханбетова Б.Н., Садвакасова М.А. , <https://aknurpress.kz/login2012>
8. Кильдиярова, Р. Р. Пропедевтика детских болезней / под ред. Р. Р. Кильдияровой, В. И. Макаровой - Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 680 с.

ONTÜSTİK-QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Педиатрия-2» кафедрасы		П/68-16
Дәріс кешені		42 беттің 42 беті

9. Кильдиярова, Р.Р. и др. Педиатрия. История болезни : Учебное пособие. / Р.Р. Кильдиярова, В.И. Макарова, Р.М. Файзуллина. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 96 с. - <http://rmebrk.kz/>
10. Дәрігермамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>
11. Дәрігермамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/<https://aknurpress.kz/login>
12. Заболевания детей раннего возраста. Учебное пособие. 2016/<https://aknurpress.kz/login>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

1. Әртүрлі жас тобындағы балаларда жедел және созылмалы дефициттік жағдайлардың пайда болуының себептері мен әкеп соғатын факторлар.
2. Жедел және созылмалы дефициттік жағдайлардың клиникалық көрінісі.
3. Әртүрлі жас тобында жедел және созылмалы дефициттік жағдайлары бар балаларды қарап шығу және сұрастыру.
4. Әртүрлі жас тобындағы балалардың жедел және созылмалы дефициттік жағдайлардың белгілері.